

Fiatalok véleménye és tájékozottsága a prostitúció és az emberkereskedelem kérdésében

Bevezetés

A prostitúció és emberkereskedelem a társadalom egésze számára egyre súlyosabb és egyre nehezebben kezelhető probléma. Az elmúlt évtizedek gazdasági, társadalmi, politikai változásai, és általában a globalizáció következtében a prostitúció és az emberkereskedelem industrializálódott, globalizált iparággá fejlődött. Egyre több résztvevője van mind keresleti, mind kínálati oldalról. Ma Magyarországon a prostituáltak számát körülbelül 10 000–15 000 főre becsülik. A külföldről érkező és átutazó prostituáltak számáról nincsenek pontos adataink. Évente hozzávetőlegesen 500 000 nő és gyermek kerül nemzetközi bűnbandák kezébe. Ebből évente 120 ezret szállítanak el Közép- és Kelet-Európából Nyugatra.¹ Más, nem kormányzati szervezetek ennél magasabb számokat említenek

A tanulmány címe első hallásra szokatlannak és meghökkentőnek tűnhet. Jogos kérdésként merülhet fel, hogy vajon még mi mindent lehet és kell a neveléstudomány és a pedagógia hatáskörébe vonni?

Meggyőződésem, hogy a prostitúció és emberkereskedelem megelőzésének problémáját nem lehet nem pedagógiai kérdésként kezelni. Valódi preventív lehetőség és felelőssége éppen a pedagógiának, a nevelésnek van. Hiszen a tapasztalatok azt mutatják, hogy a jelenség kezelésére a törvényhozás és az igazságszolgáltatás önmagában nem elegendő, de a szociális munkás sem tehet többet az ártalom csökkentésénél.

E tanulmány keretein belül szeretném bemutatni a doktori kutatásomat, amelynek célja, hogy feltárja mindazokat a pedagógiai lehetőségeket, amelyek segítségével az intézményes nevelés és oktatás is hatékonyan szállhat szembe a prostitúció és az emberkereskedelem megelőzése érdekében. Dolgozatomban először rövid történeti visszatekintést adok a prostitúció kialakulásáról és társadalmi megítélésének változásairól. Majd kitérek a prostitúcióra, mint társadalmi konfliktusra. Ezután bemutatom a kutatás témáját, folyamatát, végül ismertetem a kutatás egyik részeredményét: a fókuszcsoportos beszélgetések eredményeit és tapasztalatait.

---

¹ Forrás: IOM. http://www.iom.hu/PDFs/IOM%20CSEE%20newsletter%20Nov%202006_low_res.pdf. Letöltés ideje: 2006. 11.20.

Minden társadalmi együttélés feltétele, hogy a társadalom tagjai létrehozzanak olyan kifejezett (írott) vagy íratlan, hallgatólagos normákat, amelyek segítenek eligazodni a társadalom tagjainak, hogy egy adott helyzetben hogyan viselkedjenek, amelyek alapján képesek felmérni és eldönteni, hogy egy cselekedet helyes vagy helytelen. Ezek a szabályok és normák koronként, kultúránként, társadalmakként eltérőek. A társadalmi szabályok sokfélesége, a szabályok megsértésének megítélése és következményei szintén különböznek. A társadalmi normákhoz, az általánosan elfogadott értékekhez való igazodást a társadalom elvárja a tagjaitól, aki átlépi ezeket a normákat, annak szűkebb-tágabb környezete megvetésével, súlyosabb esetben egyéb szankciókkal kell számolnia.² Az, hogy egy társadalom mit tart deviánsnak, erősen függ a társadalom saját normarendszerétől, toleranciahatáraitól, hogy mennyiben és hol húzza meg az egyén szabadásának határait.

A prostitúció jelenségével kapcsolatban is többféle normarendszer és toleranciaérték ismert. A történelem során volt olyan időszak, amikor a prostitúció egyáltalán nem számított elítélendő cselekedetnek.

Történelmi tények tanulsága szerint a prostitúció már a legrégebbi időktől kezdve jelen volt az emberiség történetében. A prostitúció társadalmi és erkölcsi megítélése azonban az évszázadok során nagyon sokat változott. Nem társult mindig minden korban negatív megítéléssel, sőt az ókorban kifejezetten megbecsült tevékenységnek számított.

Ha az emberiség történetében visszalapozunk, az ősi folyam menti kultúrák mindegyikében e mesterség állami vagy egyházi formájával találkozunk. A sumér és akkád városállamok templomai mellett külön kolostorokban éltek az úgynevezett *qadistum kulmasitum* és a *zikrum papnők*, kiknek feladata volt többek között a templomi prostitúció gyakorlása. Kultikus szertartásaik része volt az a mitikus egyesülés, amelyben a földi halandók az isteneknek áldoztak a termékenység, az örök körforgás biztosításáért és elnyeréséért. Mezopotámiában ezért sosem tekintették ezt a mesterséget erkölcstelennek, sőt a papnőket általános tisztelet és nagybecsülés övezte. Az *arméniai Anaitisz* a korinthuszi Aphrodité *hieroduléi* éppúgy, mint Indiában a templomokban foglalkoztatott vallási táncosnők, az ún. *bajadérok* voltak az első prostituáltak.

Jól jellemzi a görög viszonyokat *Demosthemes* megállapítása, miként feleséget azért veszünk, hogy törvényes gyermekeket kapjunk, és hogy a házban legyen hűséges gazdasszonyunk, ágyas nőket azért tartunk, hogy kiszolgáljanak, a heté-
rők pedig a szerelem élvezetére valók.

---

² Andorka Rudolf és Buda Béla és Cseh Szombati László, *A deviáns magatartás szociológiája*. (Budapest: Gondolat, 1974)

Emellett minden babiloni nő busás ajándék fejében legalább egyszer köteles volt magát átengedni *Mylytta* (később Vénusz) templomában egy idegen férfinak. Ez a vallási eredetű kultusz később elterjedt egész Kis-Ázsiában.

Bármely istenséghez is kapcsolódott a prostitúció, az így befolyt jövedelem a templomok hasznát gyarapította. Róma bukása után a kereszténység rohamos elterjedésével fokozatosan szűnik meg a prostitúció állami és vallásos színezete és támogatottsága.³

A keresztény világképben a nő úgy jelenik meg, mint a bűnbeesés szimbóluma. A nő a csábító, s ennek a csábításnak ellent kell állni, miként azt a tíz parancsolat hetedik pontja mondja: „Ne paráználkodj!“. Ettől kezdve került a prostitúció rossz erkölcsi és társadalmi megítélés alá. A kereszténység mellett pedig megszületik a *lovagi eszménykép* is, amely éppen az imádott nő feltétlen tiszteletét, hódolatát kívánta meg.

A prostitúció negatív megítélését nem csupán az egyház bűnbeeséssel kapcsolatos magyarázatai táplálták, hanem azok a negatív jelenségek is, melyek az évszázadok során a prostitúciós tevékenység holdudvarába kerültek, mint a leánykereskedelem, kerítés, csempészet, tolvajlások és gyilkosságok. Vagyis azok a negatív jelenségek, amelyek a társadalmi életet fertőzik.

A prostitúció morális megítélése a polgári társadalomban sem változott. Az úgynevezett „klasszikus korszak”, a boldog békeidők elmúltával a prostitúció is más, kevésbé rokonszenves arcot öltött, leképezve a társadalomban történt, sokszor nem éppen kedvező változásokat. Általában tiltották, üldözték, szükséges rossznak tekintették, vagy megpróbálták szabályozni, korlátok közé szorítani, de volt olyan is, hogy a prostitúciót magánügynek tekintették mindaddig, amíg az nem ütközött a közrenddel.

A prostitúció, mint társadalmi konfliktus

A prostitúció okainak történeti és társadalmi szempontok szerinti megközelítése egy másik kérdésre is ráirányítja a figyelmet. Nevezetesen a férfi és női szerepek kialakulására, változására. A változások sarokpontja nem más, mint a *magántulajdon* megjelenése. Hogyan hatott a magántulajdon kialakulása és változása a férfi és női szerepekre?

Az ősközösségekben nem létezett magántulajdon. A férfi és a női szerepeket egyetlen közös cél határozata meg, ez pedig a *közösség túlélése*. Az ősközösségekben a férfiaknak és a nőknek közös céljuk volt, melyek eléréséért azonos eszközökkel és feltételekkel küzdöttek. (Jelen esetben nem az ősközösségi, hanem a munkamegosztásra kell gondolni, hanem az azonos érdekek azonos feltételek közötti megvalósulására).

³ Forrai Judit, *A prostitúció története*, (Kandidátusi értekezés, 1996)

A férfi és a nő szerepeinek és tevékenységének szétválása a magántulajdon megjelenésével kezdődött. A közös vagyontól elkülönített magánvagyon eltérő szerepeket osztott a nőknek és a férfiaknak. A férfiak feladata a magántulajdon védelme és gyarapítása lett, míg a nőké a magánvagyon megőrzése és átörökítése. A magántulajdon védelme megköveteli, hogy az egyéni birtoklást mások számára is egyértelművé tegye. A legelemibb értékvédő és érdekvédelmi egység maga a *család*, ahol a szülők az örökhagyók, az utódok pedig az örökösök.

A tulajdon, vagyis a feleség kötelessége, hogy azt tegye, amit megkövetelnek tőle. A férjen kívül mással nemileg nem érintkezhetett. A nő házasságon kívüli kapcsolata – a házasságtörés – a nő esetében tilalmas, akár halálbüntetéssel is járhatott.

A házasságon kívüli nemi érintkezés lehetősége kizárólag a férfiakra vonatkozott vagy azokra a nőkre, akik nem minősültek törvényes feleségnek. A *hűség* azonban szemben áll az érzelmek, a nemi vágyak és a fajfenntartás ösztönével. A férfitermészet igénye a *promiszkuitás*. Voltaképpen ez teremti meg a prostitúciót. Ez a konstrukció végső soron a vagyon védelmének érdekében jött létre, tehát a prostitúció éppúgy a magántulajdont védi, mint az arra létrehozott jog, erkölcs és etika.

Prostitúció és emberkereskedelem összetett jelenség, melynek gyökerei a társadalom működésében keresendők, és mint társadalmi konfliktus, tovább gyűrűzve jelent jogi, erkölcsi, pszichológiai, egészségügyi, migrációs és nem utolsósorban nevelési és oktatási problémát.

A prostitúció és az emberkereskedelem az ifjúság egésze számára sajnálatos módon súlyos és aktuális probléma, de kiemelten fontos azon fiatalok esetében, akik a prostitúció és az emberkereskedelem áldozatává válás szempontjából számos veszélyeztető tényezőnek vannak kitéve. Különösen veszélyeztetettnek tekinthető csoportok a családban élő, de jelentős szociális hátránnyal rendelkező fiatalok, valamint a nevelő-, és javítóintézetekben és utógondozó intézményekben élő fiatalok csoportjai.

Miért kiemelten veszélyeztetettek ezek a fiatalok a prostitúció és emberkereskedelem tekintetében?

A szakirodalom és saját kutatási eredményeim szerint ezek a fiatalok jelentős szociális és szocializációs hátránnyal, szeretet nélkül, megfelelő, rendezett és jól funkcionáló családi háttér nélkül nőttek fel. Jellemző továbbá e csoportra a kortárs csoportok erőteljes negatív hatása. Ezek a tényezők alapvetően meghatározzák és korlátok közé szorítják a gyerekek iskolai hozzáférését, lehetőségeit, előmenetelét. Iskolai karrierjüket többszörös tanulási és iskolai kudarcok tarkítják, melyek hatására többnyire megrekednek az iskolázottság egy nagyon alacsony szintjén. Egy 1997-es budapesti prostituáltak körében végzett felmérés

adatai szerint⁴ iskolai végzettségüket tekintve a prostituáltak túlnyomó többsége (86%-a) csupán a nyolc általános iskolai osztályt fejezte be, és csak 5%-nak van valamilyen szakképesítése.

1. táblázat.

A budapesti prostituáltak iskolai végzettsége

Iskolai végzettség	Lányok%	Fiúk%
Az általános iskola nyolc osztályát nem fejezte be	9	nincs pontos adat
Általános iskola nyolc osztályát végezte el	86	nincs pontos adat
Szakképesítéssel rendelkezik	5	nincs pontos adat

A rendkívül nehéz szociális helyzet is veszélyeztető tényező a jelenség szempontjából, bár nyilvánvaló, hogy a nehéz életkörülményekre, a szegénységre nem a prostitúció az egyetlen lehetséges válasz, mégis kétségtelen, hogy nagy arányban kiváltó oka a jelenségnek. Az utcán dolgozó prostituáltak származási helyüket tekintve különbözőek. Többségében a szegényebb régiókból érkeznek, akár Budapesten vagy az országhatáron belül és kívül. A fiúk 40%-a, a lányok 60%-a vidékről érkezik, mintegy 20-30%-ban budapestiek. A lányok 60%-a az országon belül vidékről, a kríziskörzetekből (Borsod, Szabolcs, Hajdú megyéből) érkezik.

2. táblázat.

Budapesti prostituáltak származási helye

Származási hely	Lányok%	Fiúk%
Románia	12	40
Budapest	20	30
vidék	60	30

A szegénység, a szocializációs deficitek, az iskolázatlanság mind jelentősen megnehezítik a fiatalok társadalmi (re)integrációját és a munkaerőpiacon való helytállásukat, ami a tárgyalt jelenség szempontjából jelentős veszélyeztető körülmény. Ezért a kutatás ezekre a fiatalokra fókuszál elsősorban.

A kutatás végcélja, produktuma egy olyan speciális fejlesztő-oktató program kidolgozása, mely alkalmas arra, hogy jelentősen csökkentse az esélyét annak, hogy az érintett korosztály és célcsoport a prostitúció és az emberkereskedelem

⁴ Forrai Judit és Lőrincz Norbert, *Az utcai szociális munka a prostituáltak megsegítésének szolgálatában*, (Budapest: Wesley János Lelkészképző Főiskola, 2003) 9.

áldozatává váljon, és hogy felelősségteljes gondolkodás és döntéshozás képességét alakítsa ki a jelenséggel (és más deviáns magatartásformákkal) kapcsolatban.

A kutatás első fázisában a témában való tájékozottság felmérésére került sor, amelynek eredményei egyrészt alátámasztják a pedagógiai eszközök bevonásának szükségességét a prostitúció és az emberkereskedelem megelőzése érdekében, másrészt számos hasznos információval szolgálnak a célcsoport igényeire, sajátosságaira vonatkozóan. Ezek az adatok használható támpontokat adnak az oktató-fejlesztő program tartalmát, eszközeit és módszereit illetően.

A kutatás során a témában való tájékozottság felmérésére többféle módszer alkalmazására került sor.⁵ Jelen tanulmány keretei között a kutatás e fázisának részeredményei közül a fókuszcsoportos beszélgetések tapasztalatait szeretném bemutatni.

Fókuszcsoportos beszélgetések

A beszélgetésekre négy budapesti, hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozó intézményben került sor, 6–8 fős csoportokban. A beszélgetésekben való részvétel önkéntesen történt.

A fókuszcsoportos beszélgetések elején feltett kérdésre, miszerint miért vállalta ezt a beszélgetést, alapvetően kétféleképpen válaszoltak. Voltak, akiket különöbben nem érdekelt a téma, de mivel éppen nem volt más dolguk, hát bekapcsolódtak a beszélgetésbe. Jóval többen voltak azok, akiket valóban érdekelt a prostitúció és emberkereskedelem kérdése. Vagy azért, mert saját állítása szerint keveset tud a témáról, vagy azért, mert van saját véleménye, vagy egyszerűen érdekesnek és izgalmasnak találta a kérdést.

A prostitúció és az emberkereskedelem társadalmi vonatkozásai

A fókuszcsoportos beszélgetések első tartalmi kérdése egy asszociációs játék volt. Mindenkinek fel kellett írnia legalább három szót, fogalmat, kifejezést, ami első pillanatban eszébe jut a prostitúcióról és emberkereskedelemről. Válaszaik sokrétű megközelítésről árulkodtak. Nagyon sok alapvető fontosságú pontját érintették a témának, tabuk nélkül, szabadon fogalmazva. A válaszok között volt sok érdekes, szubjektív élmény, vélemény. Megjelentek filmélmények – „*Tűzben edzett férfi*”, „*Ponyvaregény*” című film –, mindennapi tapasztalataik, melynek eredményeképpen pontos földrajzi behatárolását adták a jelenségnek szűkebb vagy tágabb környezetükből, mozgásterükből: „*VIII. ker. Gubacsi út, Fóti út, Illatos út, Nyugati pályaudvar, Üllői út, Rákóczi tér*”.

⁵ Kérdőív, mélyinterjú, Logo-teszt, és fókuszcsoportos beszélgetés.

Említésre kerültek egészségügyi kérdések – „*nemi betegségek, AIDS, tripper, védekezés, óvszer*” –, szabályozási lehetőségek, mint például „*tűrelmi zóna*”, valamint gazdasági megfontolások – „*pénz, jó lehetőség*”.

Arra kértem a válaszolókat, hogy pár mondatban fejtsék ki, indokolják meg válaszaikat. Indulatok és heves érzelmek húzódtak a válaszok mögött. A prostitúcióról mindenkinek volt véleménye, nézeteiket konstruktív vitákban ütköztették, ami a fókuszcsoporthoz beszélgetések legfontosabb hozadéka volt, túl azon, hogy értékes és hasznos információkhoz jutottam a témában való tájékozottság és jelenség megítélésével kapcsolatban.

Néhány további példa a szabad asszociációikból:

hostess, szükség, jó lehetőség, bordélyház., luxus ..., rohadékok, átvágás, kamionosok, óvszer eldobálva az erdőben, kiszolgáltatottság, alárendeltség, ördögi kör, diszkrét, drog, pedofilok, rendőrség, maffia, bántalmazást, strici, placc, strihelés, sztriptíz, zaklatás, bíróság, halál, szégyen, díler.

A prostitúció és emberkereskedelem vélt vagy valós okai és indítékai tekintetében voltak tapasztalhatók a legnagyobb félreértések, tévedések, sztereotípiák. Szórványos információik vannak a résztvevők motivációiról, indítékairól. Több olyan vélemény is elhangzott, amely kizárólag a prostituáltat ítéli meg negatívan, és kifejezetten őt tartja felelősnek a helyzetéért. Sokan úgy gondolják, hogy prostituált csakis önszántából lesz valaki, és elképzelhetetlennek tartják, hogy valakit ma Magyarországon elraboljanak és prostitúcióra kényszerítsenek:

„Szerintem meg nincs olyan, hogy nem akarsz prosti lenni, és mégis az leszel. Nem hiszem, hogy Magyarországon lehet valakit kényszeríteni, hogy ... legyen, ha nem akar.”

(„B” típusú intézmény 3-as csoport, 2007. 10. 22.)

„Akit rá tudnak kényszeríteni, az meg magára vessen.”

(„B” típusú intézmény 1-es csoport, 2007. 10. 22.)

Ki miért vesz részt a prostitúcióban kérdés válaszai:

Kliens: „élvezetért”; „mert nem kapja meg otthon, amit szeretne” – ez többszörösen visszatérő válasz volt. Szexuális irányultságában megnyilvánuló extrémítások; perverzciók, melyeket másutt nem tud kielégíteni; elégtelen érzelmi élet miatt megelégszik a személytelen és mindenki számára megalázó szexuális kapcsolattal; nem képes teljes értékű párkapcsolat kialakítására és fenntartására; családi, párkapcsolati konfliktusok, melyeket nem képes megfelelően kezelni és ebbéli feszültségeit a prostitúcióban vezeti le.

„Azért megy a prostihoz, mert annyira béna, hogy máshoz nem jut.”

(„B” típusú intézmény 2-es csoport, 2007. 10. 22.)

„Minden embernél másképp alakult ki, csalódtak a szerelmükben, egyfajta szórakozás is lehet.”

(„B” típusú intézmény 1-es csoport, 2007. 10. 22.)

„Van olyan pasi, aki már rendszeresen jár a prostihoz. Ez már nem normális. És akkor sem, ha a felesége mellett csinálja. Akkor csinálja, ha nem kapja meg a feleségétől, amit akar. 60 éves korban csak azért tartja meg a feleségét, mert nem akar egyedül maradni. Annyi idős koromban már bölcs leszek, és nem akarok majd elmenni b...szni.”

(„B” típusú intézmény 1-es csoport, 2007. 10. 22.)

A prostituált: azért teszi, mert érzelmileg és anyagilag kiszolgáltatott helyzetbe kerül, mert rákényszeríti a férje, barátja vagy egy harmadik személy; teheti szükségből a megélhetés miatt, félelemből, fenyegetettségből, drogért, a pénzért.

„Kidobták otthonról, szerelmes lesz a csávójába, aki beleviszi, vagy meg is verik, akkor is belemegy. Apakomplexus miatt is lehet.”

(„B” típusú intézmény 1-es csoport, 2007. 10. 22.)

De volt néhány ellenvélemény, ahogy arra korábban már utaltam, miszerint vannak olyan prostituáltak, akik élvezetből csinálják a prostitúciós tevékenységet, akik anyagilag nincsenek rákényszerülve erre a tevékenységre.

A harmadik, profitorientált személy (futtató): pénzért, a haszonért csinálja.

Volt olyan, aki szerint a prostitúció mindenkinek jó, mert mindenki megkapja benne azt, amit szeretne. A futtató felelőssége és szerepe csak abban a tekintetben jelent meg egy véleményben, hogy az mennyire unalmas munka lehet:

„Stricinek lenni rohadt unalmas munka. Egész nap figyelik a csajokat a Gubacsi úton”

(„A” típusú intézmény, 2007. 10. 20.)

A prostitúció és emberkereskedelem szereplőivel és azzal, hogy az egész folyamatot a pénz mozgatja, pontosan tisztában voltak a csoportok. Ezzel ellenben az egyes szereplők közötti viszony megítélésével már korántsem ennyire egységes a kép, sőt több esetben meglehetősen problematikus. Volt olyan vélemény, miszerint a prostituált kiegyensúlyozott, egyenrangú viszonyban van a futtatóval. A prostituált a megkeresett pénz egy részéért cserébe védelmet kap a futtatótól, így nincs mitől félnie. Nyilvánvaló, hogy a helyzet nem ilyen egyszerű és átlátható, az erőviszonyok megítélésében pedig teljesen hibásak az elképzeléseik:

„A prostituált és a futtató jó viszonyban vannak egymással a szex és a pénz terén is.”

(„B” típusú intézmény, 7-es csoport. 2007. 10. 22.)

A szereplők hierarchikus rendszeréről szintén csak szórványos ismereteik voltak a megkérdezett csoportoknak. Többségében hajlamosak a prostituáltak társadalmát differenciálatlanul megítélni. Figyelman kívül hagyva az adott réteg helyzetét és lehetőségeit.

Természetesen voltak olyan válaszok is, akik reálisan, a valós helyzetnek megfelelően látták ezeket a viszonyokat, és a legnagyobb veszélyt és kiszolgáltatottságot az utcán álló, illetve a fiatal, könnyen befolyásolható, iskolázatlan és szegényebb rétegekből kikerülő prostituáltaknak tulajdonítják:

„Az útszéli kis k...k vannak a legkiszolgáltatottabb helyzetben. Szemétegetőnél, az Illatos útnál, a Nyugati pályaudvarnál nagyon sok az útszéli... A Fókuszban is benne voltak az útszéli...”

(„A” típusú intézmény, 2- es csoport. 2007. 10. 20.)

„A luxus...k azért is vannak jobb körülmények között, mert nekik nincs stricijük, és az nem szedi el a pénzüket. Minden a pénz körül forog.”

(„A” típusú intézmény, 2-es csoport 2007. 10. 20.)

A prostitúció és emberkereskedelem jelensége mögött húzódó okokról nagyon kevés információval rendelkeztek a válaszadók. Életkori sajátosság, hogy nem néznek mélyen a dolgok mögé. Nincs megfelelő háttérismeretük a témáról, és az is valószínű, hogy módjuk sincs igazán arra, hogy ezt megtegyék. Ha a korosztályuknak és érdeklődésüknek megfelelő formában és mennyiségben birtokába juthatnának ezeknek az ismereteknek, szélesebb rálátással rendelkezhetnének, és másképpen vélekednének számos dologról a témával kapcsolatban.

A beszélgetések alkalmával természetesen szóba került a prostitúció és emberkereskedelem gyökereinek, okainak boncolgatása közben a férfi, női egyenjogúság, a férfi, női szerepek eltérő megítélésének kérdése. A nemi egyenlőtlenséget ugyan nem maguktól vetették föl, mint lehetséges okot vagy magyarázatot a prostitúció és emberkereskedelem kérdésében, de rávezetve, rákérdezve a következő véleményeknek adtak hangot:

„Általában egy nőnek ezt meg is kell fizetni. Mindig is így volt. Az egyenjogúsági kérdés, az inkább csak egy szimbólum.”

(„A” típusú intézmény, 3-as csoport. 2007. 10. 20.)

„Mert a férfi fizikailag erősebb.”

(„B” típusú intézmény 1-es csoport, 2007. 10. 22.)

„Mert vannak himsoviniszta barmok, mert a férfiaknak farkuk van, és azt hiszik, hogy ettől már okosabbak is” (nagyon indulatos és dühös felszólalás volt).

(„B” típusú intézmény 1-es csoport, 2007. 10. 22.)

„Mert a nők hagyják magukat. Nem kellene, hogy a nők hagyják magukat. A férfiak azt hiszik, hogy istenek. Azt hiszik, hogy a nők gyengébbek, mint ők. A nemek közti különbségből adódnak a problémák.”

(„B” típusú intézmény 1-es csoport, 2007. 10. 22.)

„Nem értek egyet azzal, hogy a férfiak uralják a nőket. Soha nem engedném.”
(„B” típusú intézmény 4-es csoport, 2007. 10. 22.)

„Van egy teóriám. Nagyon divatba jött az intim részek borotválása. Miért? Évszázadokon keresztül a férfiak éppen aktuális dilijének akarnak megfelelni a nők. A különböző ideáloknak akarnak megfelelni. Régen például az volt a jó, ha egy nő minél kövérebb, erősebb, mert így biztos, hogy ki tudta hordani és meg tudta szülni a gyerekeket és a munkát is bírta. Ma már ez nem érdekes. Az a jó, ha minél soványabb egy nő.”

(„A” típusú intézmény, 3-as csoport. 2007. 10. 20.)

A beszélgetések alkalmával négy esetben derült fény a témával kapcsolatos sajnálatos érintettségre. Prostitúcióval kapcsolatos személyes érintettségről nem hangzott el kérdés a beszélgetések alkalmával. Mindezt maguktól mondták el. A prostitúcióban való részvételt a nevelők is megerősítették, nekik is az a szomorú tapasztalatuk, hogy több növendékük személyesen is érintett volt a prostitúcióban, és az akkor átélt szörnyű élmények kitörölhetetlen nyomot, helyrehozhatatlan károkat okoztak a fiatalok lelkében, személyiségében.

„Én nem vagyok, csak sofőrködök. Aki futtatja a k...kat, azoknak van a legtöbb pénze belőlük. A k...nak marad a munka, nem kell félniük, mert megvédik őket. A sofőrök is megkapják a pénzüket.”

(„A” típusú intézmény, 2-es csoport, 2007. 10. 20.)

„Én is benne voltam ilyesmibe, csak engem nem futtattak”

(„B” típusú intézmény, 7-es csoport, 2007. 10. 22.)

„Én is futtattam lányokat, Bécsbe vittük ki őket, de én nem csináltam.”

(„B” típusú intézmény, 5-ös csoport, 2007. 10. 22.)

„Aki pénzért b...szik, azzal keresi a kenyerét. Én voltam k..., én már csak tudom.”

(„B” típusú intézmény, 4-es csoport, 2007. 10. 22.)

A prostitúció és emberkereskedelem jogi vonatkozásai

A beszélgetéseknek ebben a szakaszában azt szerettem volna megtudni, hogy mit tudnak, mit hallottak a fiatalok a prostitúció törvényi szabályozásáról. Szerintük megoldás lehet-e a törvényi szabályozás, a szankciók bevezetése. Lehet-e egyáltalán szabályozni a prostitúciót? Ha igen, akkor kit büntetnének és hogyan?

A prostitúció és emberkereskedelem szabályozási lehetőségeinek áttekintése és megbeszélése ismét többféle vélemény, és más-más megközelítések megfogalmazását tették lehetővé. A beszélgetést ismét heves érzelmek, indulatok és építő jellegű viták kísérték. Az álláspontok olykor közeledtek egymáshoz, más-kor viszont olyannyira távol maradtak egymástól, mint a közvélemény előtt zajló szakmai és civil viták esetében, amelyek a prostitúció szabályozási lehetőségeiről és nehézségeiről szólnak. A mai napig nem született olyan szabályozási forma, amely maradéktalanul alkalmas lenne a probléma kezelésére. Így természetesen a beszélgetésen részt vett fiatalok sem jutottak dűlőre a prostitúció törvényi szabályozását illetően, de legalább elgondolkodtak a lehetőségeken és a problémákon.

A prostitúció és emberkereskedelem jogi szabályozásáról többnyire annyi információval rendelkeznek, amennyi a médián keresztül eljut hozzájuk. Tudnak a türelmi zónáról, és arról a lehetőségről, hogy ki lehet váltani vállalkozói igazolványt erre a tevékenységre is, hogy mindkét intézkedés célja, hogy legalizálja és szabályozza a prostitúciót.

Mivel az egyéb szabályozási lehetőségekről nem lehetett elegendő információjuk, röviden ismertetésre került a három alapvető szabályozási modell.⁶

Ezek után arra kértem a beszélgetésben résztvevő fiatalokat, hogy válasszanak a három szabályozási lehetőség közül és a kiosztott szavazólapon, párban vagy önállóan dolgozva gyűjtsenek érveket a választott szabályozási modell mellett. Ezután a párok sorra ismertették álláspontjukat és elképzeléseiket, melyekből ismét értékes és hasznos eszmecserék bontakoztak ki.

A három szabályozási modell érvei:

Tiltaná a prostitúciót: tiltani kell a prostitúció minden formáját,

- mert ez az emberi jogok teljes lábbal tiprása;
- mert nagy az egészségügyi kockázata;
- mert szorosan összekapcsolódik a szervezett bűnözéssel;
- mert bomlasztja, tönkreteszi a családokat;
- mert mások élösködnek más embereken;
- „Tiltanám, mert sok minden baj történhet egy prostitúcióval, nem tudhatja, ki mire képes. Meggyilkolhatják, betegséget kap és bedrogozik, tönkremegy, túladagolásban meghalhat.” („B” típusú intézmény, 6-os csoport, 2007. 10. 22.);
- Mert undorító (többször megfogalmazott vélemény);
- „kifosztják, tönkreteszik az embereket” („B” típusú intézmény, 4-es csoport, 2007. 10. 22.);
- a teljes tiltáshoz egy különleges rendőrséget vagy szervezetet hoznának létre, amely kizárólag a feladatra alkalmas, kellően felkészített emberekből állna. *1. Az irodisták, akik az internetet és a különböző hirdetéseket néznék*

⁶ Prohibicionista, abolicionista, reglementációs modellek és ezek különböző kombinációi.

át. 2. Akciócsoport, akik konkrétan a kijelölt, felfedett helyszínt, akár egy nyomdát, akár egy „szervert” megkeresnek, lecsapnak. 3. Ők a beépülő emberek, akik álnéven jelentkeznek a hirdetésekre és álnéven rendelnek lányokat. Ezenkívül beépülnek a szervezetekbe, majd leleplezik azokat.” („A” típusú intézmény, 3-as csoport, 2007. 10. 20.)

Megengedné a prostitúciót:

- „Mert van, aki rá van szorulva a pénz miatt, azok, akik nem drogra költik, hanem tényleg a megélhetésre” („B” típusú intézmény, 6-os csoport, 2007. 10. 22.)
- „Mert van olyan férfi, akinek nem akad nő” („B” típusú intézmény, 6-os csoport, 2007. 10. 22.)
- „Mert Magyarországon nagyon nagy a szegénység, sok embernek nincsen iskolája, ezért szükség van rá, hogy ezek is megéljenek valamiből” („B” típusú intézmény, 5-ös csoport, 2007. 10. 22.)
- „Engedném, mert van szabad akarat és döntés. Ez sérülne, ha nem engednénk.” („A” típusú intézmény, 2-es csoport, 2007. 10. 20.)
- „Engedni kell, mert nagyon sok pénz van benne, ha legális lenne, meg lehetne adóztatni.” („A” típusú intézmény, 1-es csoport, 2007. 10. 20.)

Tűrné, vagyis szabályok közé szorítaná a prostitúciót:

- „Mert ha megtiltanánk, annál jobban fogják csinálni, kiszállni meg úgysem tudnak belőle. Ez egy ördögi kör.” („A” típusú intézmény, 2-es csoport, 2007. 10. 20.)
- „Bordélyházakat kell működtetni. Ha egy nő nem akarna egy férfivel kontaktust, akkor a szolgáltató nem kényszerítheti ebbe vele. A lányoknak kell meghatározni, hogy mit vállalnak be, de az árakat a szolgáltató határozza meg.” („A” típusú intézmény, 3-as csoport, 2007. 10. 20.)
- „Először jönne a tiltás, aztán a tűrés, de megengedni semmiféle képpen nem lehetne.” („A” típusú intézmény, 3-as csoport, 2007. 10. 20.)
- „Csak akkor lehet Magyarországon prostitúció, ha csakis Budapesten és csak egy helyen lehet bordélyházat üzemeltetni, rendszeres orvosi vizsgálatokkal. Illetve az emberi jogok megtartásával. De persze az egyetlen bordélyház akár száz nőt is foglalkoztathatna.” („A” típusú intézmény, 3-as csoport, 2007. 10. 20.)

A prostitúció jogi szabályozása kapcsán meg kell említeni azt a véleményt, kezdeményezést, melyben felismerték a prostituáltaknak nyújtandó segítség és támogatás szükségességét és jelentőségét. Konkrét, majdnem teljes rehabilitációs programot fogalmaztak meg, miszerint a prostituáltaknak segíteni kell visszatér-

ni a normális életbe annak érdekében, hogy képesek legyenek reintegrálódni a társadalomba.

Voltak, akik igen radikális elképzeléseiknek adtak hangot:

„Kórházba vinni a lányokat, ápolni, elvonókúrára kell őket vinni, az ellenállót pedig javítóintézetbe kellene vinni. Aki vissza akar menni a normális életbe, azokat iskolába kell járatni.

Az előállított stricik működésük idejétől és a vád milyenségétől függően halálbüntetésben vagy életfogytig tartó börtönben részesüljenek.”

(„A” típusú intézmény, 3-as csoport, 2007. 10. 20.)

A prostitúció és emberkereskedelem egészségügyi vonatkozásai

A prostitúció egészségügyi kockázataival tisztában voltak a beszélgetésben résztvevő fiatalok. Pontosan tudják, hogy milyen egészségügyi kockázatokkal és veszélyekkel jár a tevékenység mind a prostituált, mind a kliens részéről. E tekintetben a felelősség megállapítása már nem volt olyan egyértelmű. Voltak, akik felelőtlennek és nemtörődömnek tartották a prostituáltat azért, amiért óvszer nélkül üzi a tevékenységet, ugyanakkor tisztában voltak azzal, hogy a prostituált nincs abban a helyzetben, hogy megválogathassa a klienseit, illetve azt, hogy adott esetben használ-e óvszert vagy sem. Azt is nagyon jól tudták, hogy az óvszer nélküli aktus drágább, és hogy a prostituált ezért vállalja az óvszer nélküli aktust.

„A prosti van a legrosszabb helyzetben. A kliens azt mondja, hogy többet fizet óvszer használata nélkül, és ezért kénytelen belemenni. A strici megveri, ha nem hoz elég pénzt. A stricik hibája ez. Én inkább tűrném, hogy megverjen a stricim, de akkor is használnám az óvszert.”

(„B” típusú intézmény, 4-es csoport, 2007. 10. 22.)

„A k...-t nem érdekli, hogy mi van a klienssel, de valahonnan ő is összeszedte a betegséget. Aki hülye, az haljon meg.”

(„A” típusú intézmény, 2-es csoport, 2007. 10. 20.)

Pontosan látják, hogy a prostituált van a legnagyobb veszélyben, hogy ő van a legkiszolgáltatottabb helyzetben. Az azonban ritkán jut eszükbe, hogy a prostituált is kapta valakitől azt megelőzően a fertőzést és betegséget. Úgy gondolják, hogy a prostituált tisztában van az egészségügyi kockázatokkal, de nincs abban a helyzetben, hogy megtegye a szükséges lépéseket a veszélyek, kockázatok elkerülésére.

„Mert nem eshet ki a munkából. Óvszer nélkül drágább. Az hol érdeklí a ...-t, hogy valaki elkap tőle valamit vagy sem? Ennyi.”

(„A” típusú intézmény, 1-es csoport, 2007. 10. 20)

A kliensek jelentős része kifejezetten kéri az óvszerhasználat mellőzését. Ennek indoka vagy magyarázata – vagyis, hogy a kliens számára is nyilvánvaló egészségügyi kockázatok ellenére miért viselkednek ilyen felelőtlenül - nem merült fel a beszélgetésben résztvevő fiatalok között. Egyetlen egyszer merült fel a kliensek felelőtlenége, miszerint: alkoholos vagy kábítószeres befolyásoltság miatt nem törődnek az egészségügyi kockázatokkal.

A futtatók pedig a magasabb tarifa, nagyobb bevétel miatt preferálják, illetve kényszerítik a lányokra az óvszerhasználat mellőzését.

Azt azonban kevesen tudják, hogy milyen helyzetben van a prostituált saját egészsége védelme szempontjából. Nem is gondolják, hogy nőgyógyászhoz vagy bármilyen orvoshoz eljutni nem olyan egyszerű és természetes dolog egy prostituált számára, mint egyébként bárki másnak. Nem tudják, vagy nem gondolnak bele abba, hogy többségüknek nincsen betegbiztosítása, nem jogosultak az egészségügyi szolgáltatások igénybevételére. Arra pedig nincsen agyagi fedezetük, hogy egy orvost a magánpraxisában keressenek fel.

A futtatót pedig a legkevésbé sem érdekli a lányok egészségi állapota. Ha valamelyik lány megbetegszik, rövid időn belül találnak helyette újabb, fiatalabb, még egészséges lányt, aki azonnal képes pótolni a futtató számára a kiesett bevételt.

A prostitúció és emberkereskedelem migrációs vonatkozásai

A beszélgetésben résztvevő fiatalok jelentős különbséget látnak a hazai és a külföldi prostitúció között. Rendkívül kulturálatlannak és rendezetlennek látják a prostitúció hazai helyzetét. Tisztában vannak azzal, hogy tőlünk nyugatabbra sokkal többet keresnek a prostitúció résztvevői ezzel a tevékenységgel. A prostituáltak származási helyét, nemzetiségét illetően is viszonylag pontosak az ismereteik, hogy a tőlünk keletebbre lévő, szegényebb országokból érkeznek Magyarországra fiatal prostituáltak, a jobb megélhetés reményében. Többször említették a prostitúció résztvevői között a roma származású lányok nagy arányát.

A magyar prostituáltak európai mozgásával és illegális migrációjáról már nincsenek naprakész információik azzal együtt, hogy azt pontosan tudják, hogy külföldön jövedelmezőbb ez a tevékenység.

Egyáltalán nincsenek viszont tisztában azzal, hogyan lehet külföldön munkát vállalni. Mit kell tenni? Mi kell hozzá? Hogy milyen veszélyei lehetnek a külföldi munkavállalásnak? Mire kell ilyenkor odafigyelniük? Pedig közülük sokan gondolkodtatok már azon, hogy külföldön vállaljanak munkát. Többször fel-

szolgálónak mennének ki külföldre anélkül, hogy beszélnének bármilyen idegen nyelvet.

A fókuszcsoportos beszélgetések végén valódi újsághirdetéseket olvashattak a csoportok. Voltak néhányan, akiknek egyértelmű volt, hogy mi áll az ilyen típusú hirdetések mögött, és nem okozott neki meglepetést.

„Felhívod őket, elhiszed, amit mondanak, kimész, csúnyán ráfázol.”

(„B” típusú intézmény, 1-es csoport, 2007. 10. 22.)

Azonban sokkal többen voltak azok, akik megdöbbenek, amikor kiderült, hogy valójában miről is szólnak ezek a hirdetések, hogy a megnevezett foglalkozás és munkakör, valamint az ígért irreálisan maga fizetés csak csali:

„Haljak meg, én bevinném ezeket, amik itt állnak a hirdetésben. Elmennék felszolgálónak. Máris telefonálnék ennyi lóvéért. Miért nem mondják meg, hogy k...-kat keresnek?”

(„B” típusú intézmény, 1-es csoport, 2007. 10. 22.)

„Hú, az anyám munkanélküli, az újságokban nézi a hirdetéseket, mert állást keres!”

(„B” típusú intézmény, 1-es csoport, 2007. 10. 22.);

Egyáltalán nem tudják, hogy milyennek kell lennie egy korrekt, legális állás-hirdetésnek.

Összegzés

Iskolában, más intézményben vagy azon kívül senki nem kapott információt, felvilágosítást, oktatást a prostitúció és az emberkereskedelem kérdésében. A fiatalok a fókuszcsoportok alkalmával beszélgettek először erről szervezett formában. Ez a tény, valamint a beszélgetések értékelés utáni eredményei egyértelműen alátámasztják a téma fontosságát, aktualitását az érintett fiatalok körében.

Hevesek, olykor kifejezetten indulatosak voltak a téma tárgyalása közben. Ez részben a prostitúció és emberkereskedelem témájának sajátossága, ugyanakkor az érintett fiataloké is. Szabadon, őszintén és nagyon érzékenyen reagáltak a felmerülő kérdésekre. Ez az attitűd – ami megint csak a téma és az érintett fiatalok csoportjának sajátossága –, nem hagyható figyelmen kívül az oktató-fejlesztő program kidolgozásakor. Sok mindennel tisztában voltak a vizsgálatban résztvevő fiatalok, azonban nagyon sok olyan terület volt, ahol tévesek vagy hiányosak az ismereteik, melyeket mindenképpen pótolni kell a jelenség szempontjából kiemelten veszélyeztetett fiatalok védelme, áldozattá válásának megelőzése érdekében.

YOUNG PEOPLE'S AWARENESS AND OPINION IN RELATION TO
PROSTITUTION AND HUMAN TRAFFICKING

Prostitution and human trafficking is a serious and unfortunately actual problem. It is a complex phenomenon that, as a social conflict, contributes to legal, ethical, psychological, medical, migrational and, last but not least, to pedagogical and educational problems. The problems attributed to the phenomenon can not be solved by taking only legislative and social measures. True prevention and responsibility lies within pedagogy and education. The study gives an overview of a research, that analyses the different pedagogical possibilities and means that enable institutional pedagogy and education to be effectively used in the prevention of human trafficking and prostitution. Apart from the research the essay will also give a short historical overview of the development of prostitution and the social perception of the issue. Last, the study gives an insight into a focus group conversation that evaluates social awareness in relation to the above mentioned topic.